

“En defensa de la llengua valenciana”

(1977) Miquel Adlert

Ed. Del Senia al Segura

El text segueix l'ortografia original, anterior
a la creació de les Normes d'El Puig.

El sistema accentual es el de les bases
del 32, encara que en lèxic valencià.

II. INSTRUCCIONS

VOCALS

A i no E

Cal usar *a* i no *e* en les paraules en les quals el poble valencià pronuncia *a*, com maravella, resplendor, assamblea, etc., i no meravella, resplendor, asamblea, que en els clàssics es troben escrites be en *a*, be en *e*.

Ara, la forma en *a* és la viva en la llengua valenciana i en el català occidental. Fabra adoptà la forma en *e* perquè en Barcelona fan neutra eixa vocal, que a tots sona *a*, començant pels propis catalans que, abans de Fabra escrivien *a*. En alguns casos la *e* de la llengua normativa pot respondre a l'etimologisme fabriste, com resplendor (segons Fabra) que son ètim és resplendore, però no en atres, com maravella que son ètim llatí és mirabilia. Però sí en assamblea, (d'assemblée), galicisme que, com en atres casos, el valencià l'ha pres de la fonètica i el català de la grafia. En tots els casos els catalans, en realitat, pronuncien *a* al pronunciar la vocal neutra.

«Diccionari Català-Valencià-Balear» du les paraules compreses en este cas en les dos formes: en *e* i en *a*; i només la forma en *a* Diccionari Escrig-Llombart i Vocabulari Fullana.

-E i no -A

Cal usar -e final i no -a final, per als masculins de les paraules que designen qualitat, ideologia, professió, condició, art, ciència, afició, etc. Així: valencianiste, teniste, dentiste, artiste, etc., i no valencianista, tenista, dentista, artista, etc.

Esta *e* per al masculí és una intel·ligent distinció del poble valencià en sa llengua, pel principi d'harmonia i llei de distinció en l'evolució de l'idioma. Perquè la distinció és una característica molt notable en la llengua valenciana. El nostre poble és molt donat a fer distincions, unes vegades entre dos paraules valencianes, i altres vegades entre una valenciana i atra castellana, de la que tirà mà per a fer la distinció. Si els literats catalans o Fabra o «Institut d'Estudis Catalans», que tantes paraules han inventat “*per prurit de fugir de la semblança amb el castellà*” com diu «Diccionari Català-Valencià-Balear» en la paraula *modo*, hagueren inventat esta distinció valenciana que fa unes paraules diferents del castellà, o es fera en Barcelona, estaria en la llengua *normativa*.

Si la distinció l'ha feta el poble valencià en la llengua seua: la valenciana, ningú en és més dret a fer-la; i l'ha feta molt bé; fent una doble distinció: entre el masculí i el femení i entre el valencià i el castellà.

«Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» és la forma en *-e* final la que donen per al masculí. «Diccionari Català-Valencià-Balear» du les dos formes: en *-e* i en *-a*. I «Diccionari de la Rima per Francesc Ferrer Pastor amb la col·laboració de Josep Giner» (p. 802) diu: “*Evidentment, com sufix grec, té una terminació única en -ista però el vocalisme del valencià parlat li dona una forma -iste per al masculí i -ista per al femení i tal distinció popular és molt útil en alguns casos: l'artista i l'artista, etc., malgrat que la llengua literària manté la forma única en -ista per al masculí, no hi ha cap inconvenient a usar els masculins en -iste en l'estil popular (teatre, llengua parlada, etc.) perquè els seus avantatges són innegables i vénen d'antic, dels primers manlleus medievals al llatí eclesiàstic.*” I pregunte: ¿Abans de vindre Don Jaume?

CONSONANTS

-C i no -G

Cal posar *-c* final i no *-g* en les paraules en què ara, seguint les normes catalanes, s'escriu *-g*.

En primer lloc és suficient raó que el poble valencià pronuncia *c*; i també el català i el mallorquí; perquè, a més, sempre s'ha pronunciat *c*, i escrit, des dels temps clàssics, mentres no aparegué Fabra, *ch*, dígraf sobre el que s'ha sostingut que tenia un fonema aspirat, semblant al que té en alemany.

La velarisació al substituir *-ch* final per *-g* final és u dels grans errors de Fabra —com la supressió total del dígraf *ch*—. Si suprimí la grafia *ch* en els dos fonemes que representava, en tots els casos de trobar-se en final de paraula degué substituir-se per la conservació de la *c*, que respon a la fonètica, no solament valenciana sinó també mallorquina i catalana, si be esta última quan el so *-c* final de paraula va precedit de *n* no pronuncien ni *c* ni *g*. Així, diuen *san*, simplement, i no *sang* ni *sanc*.

És absurda una alegació etimologista per a anar contra la fonètica del poble; i més absurd alegar que els derivats són en g, grafia que no respon tampoc a la grafia de sempre, començant per Ausias March que du en son llinatge *ch*.

Referit concretament a la paraula *sanc*, «Diccionari Escrig-Llombart» du la forma *sanch*; «Vocabulari Fullana» la forma *sanc*, i «Diccionari Català-Valencià-Balear» les formes *sanc*, *sanch* i *sang*. Este últim diccionari, reconeix la pronunciació en *-c* final o sense *-c* ni *-g*. I la grafia clàssica és sempre *-ch* en els exemples que cita d'Arnau de Vilanova, Sant Vicent Ferrer, Bernat Fenollar, valencians; Bernat Metge, català, etc.

-G-, -J- i no -TG-, -TJ-

En la llengua valenciana cal suprimir la *t* que ara es ve escrivint (i alguns pronunciant) davant *j* o *g*, segons les normes de Fabra.

Diu Sanchis Guarner («Gramàtica Valenciana», p. 93) "...el so de *ž* prepalatal fricativa sonora... el pronuncien inconscientment tots els valencians si la *x* final d'un mot va seguida de paraula que comence amb consonant sonora; i també si amb vocal, els que no parlen 'apitxat': feix ample, peix viu, boix verd, calaix estret, greix brut, fluix llaç". I en la p. 94: "En valencià no hi ha més que un fonema prepalatal sonor, el qual té una articulació africada i es transcriu fonèticament amb el signe *ğ*... Ja ha estat dit que l'altre so prepalatal sonor, el de la fricativa *ž*, és articulat pels valencians inconscientment. La *ğ* prepalatal africada sonora correspon en valencià a la *j* i a la *g*, davant *e*, *i*, inicials, darrere consonant o entre vocals; A Morella i al marge septentrional del Baix Maestrat, també hi ha només un sol fonema prepalatal sonor, però quan est es troba entre vocals es pronuncia *iž*, amb *ž* fricativa i *i* semivocal diftongant amb la vocal precedent, tant si correspon a *j*, *g* com a *tj*, *tg* ortogràficament; exemples: fregir, ajudar, pujar, platja, viatge". I repetix (p. 127): "ja ha estat dit que en la Regió Valenciana existix només el fonema prepalatal sonor de *ğ* africada". I en pàgs. 125-126 diu: "La prepalatal africada sonora *g* es representa ortogràficament amb *j* o *tj* davant *a*, *e*, *u*, i amb *g* o *tg* davant *e*, *i*, quan es troba entre vocals, i amb *j* o *g* respectivament, si està en principi de paraula o darrere de consonant".

O siga, que en el valencià només hi ha un fonema prepalatal sonor africad, representat per *j*, *tj*, *g*, *tg*, segons els casos pero no diu Sanchis en quins casos va o no va la *t*; ni perquè va o no va. Pero si deixa clar que a principi de paraula sempre és per *j* o *g*, no està clar en mig de paraula, perquè en la p. 94 diu què entre vocals es representa per *j* o *g*, i en la mateixa pàgina, diu a continuació que entre vocals es representa tant per *j*, *g* com per *tj*, *tg*.

Esta imprecisió és la que origina en els escrits en llengua normativa la *t* colocada a capricho moltes vegades. I és que es troben que, segons el Fabra, han d'escriure *rajar* i *viatjar*, *avantatges* i *vages*, *neteja* i *corretja*, *veges* i *metges*, *tija* i *mitja*, *boja* i *botja*, *pujar* i *jutjar*, *jutges* i *puges*, etc. Ni ho explica Sanchis que, en p. 128 de sa Gramàtica dóna unes regles i acaba dient: "S'escriu *j* en certes paraules que no es poden classificar fàcilment". Ni ho explicà Carles Salvador, primer gramàtic valencià catalanizador. Ni la Gramàtica seua refeta per la Secció Filologica de Lo Rat Penat, que ha servit de text als «Cursos de llengua i literatura valenciana de Lo Rat Penat», i la que diu parlant dels dígrafs *tg*, *tj* que tenen "el so palatal sonor de *j* geminada", seguint lo que diu Fabra, com vorem. Pero al dir dígraf reconeixen que respon a un sol fonema. ¡I quins esforços fan alguns per a intentar pronunciar la *t* i parlar bé la llengua normativa!

Fabra en la gramàtica seua (p. 19), com no té perquè amagar-ho, explica que els dígrafs *tg* i *tj* corresponen al fonema que Sanchis reconeix que no existix en la llengua valenciana i que només es pronuncia en ella inconscientment, en alguns llocs i en alguns casos només, pero sense que corresponguen, precisament, als casos de les grafies *tg*, *tj*, fonema que els catalans sí que pronuncien, a excepció, diu Fabra (p. 19 de la Gramàtica citada) de, freqüentment, els barcelonins que, seguíx dient Fabra, el fan africad sort, com els apitxats de València. I sempre sense pronunciar la *t* perquè, com a dígraf que és, *tj* o *tg* no són més que un so (Gramàtica citada de Fabra, p. 10).

El tan injustament oblidat i més injustament encara despreciat, Lluís Fullana, diu: («Compendi de Gramàtica Valenciana», Ortega, València, 1923, p. 17) "La *t* que tradicionalment venia usant-se davant *g* i *j* en mig de dicció, com no se pronuncia, no deu escriure's. Per tant escriurem *viage*, *plaja*, i no *viatge*, *platja*."

Perqué la norma tan fabriana de l'etimologia, no és una raó per a anar en contra de la natural evolució que el poble fa en la llengua, que és seua; y perqué acabaria per dur-nos a escriure en llatí.

Per això resulta tan depriment, pintoresc i lamentable alhora, oir als valencians que parlen la llengua *ensenyada* com si fóra la francesa, o que volen parlar *correctament* la llengua *culta*, cóm s'esforcen per pronunciar la t abans de la g o la j i els ix un fonema raríssim; o els ix, com a certs barcelonins i als valencians apitxats, l'africat sort.

Els cas de *tg, tj* és u més, de tants que n'hi ha, de catalanisació de la llengua valenciana per mig de l'ortografia que, a més, desfà la fonètica valenciana; com els casos de *tz, tl, tll*, accents greus, etc.

«Diccionari Català-Valencià-Balear» du, junt a les formes en *tg, tj*, les formes en *g, j*. «Vocabulari Fullana» no cal dir, després de la cita de Fullana que he fet, que només du les formes en *g, j*; així com «Diccionari Escrig-Llombart».

LL i no L

Cal usar ll i no l. Açò és qüestió de vocabulari, i no es pot donar una instrucció sobre les paraules que s'han catalanizat en el llenguatge escrit per substitució de *ll* per *l*. Pero em cal fer esta advertència.

Atenent a la pronúncia popular, i seguint-la, es faran manco errors contra la llengua valenciana, que si se seguien les actuals normes de catalanisació.

Cal advertir que les paraules que deuen escriure's en *ll* i no *l*, s'han escrit en *ll* abans de Fabra. Açò potser siga la causa de que, al posar *ll* als derivats de *lleï*, se li passara a Fabra la paraula *llegítima*, que figura així, en *ll*, junt a totes les germanes, numeroses, en *l*.

-N- i no -MP-

En les paraules en que l'ortografia de Fabra posa el dígraf *mp* i segueix consonant, la fonètica valenciana, i també la mallorquina i la catalana, pronuncien en la gran majoria dels casos n. Així, *assunció* i no *assumpció*.

L'etimologisme de Fabra restaurà l'arcaic *mp* dels clàssics, que, a més, satisfia el prurit de la dissemblança en el castellà. Pero ara no es pronuncia, si és que es pronunciava en l'època clàssica o que s'escribia simplement per llatinisme. Pero encara que es pronunciara abans, no és raó per a anar contra la llengua viva actual, que no és en este aspecte sinó la conseqüència d'actuar en el poble la llei d'eliminació del principi d'economia de forces, de l'evolució dels idiomes.

Sanchis Guarnier, en sa Gramàtica, p. 125, diu: «*Per raons etimològiques s'escriu mp en certes paraules*», reconeiximent clar de que no es pronuncia, i sense dir que és norma fabrista.

Fullana posa en la forma en *n*, en son vocabulari, les paraules de referència, en atendre principalment a la fonètica, a la llengua parlada.

«Diccionari Català-Valencià-Balear», en 1935, volum segon, d'Alcover i Moll du *assunció* i *assumpció* i fa la definició en *assunció*; i, després de dir «*escrit sovint assumpció*», posa la fonètica que indica que valencians, mallorquins i catalans tots diem *assunció*. Pero en 1964 només posa *assumpció*. A través de tota l'obra és visible l'acció catalanisadora, perquè començant per posar les dos formes, acaba donant només la forma en *mp*. ¡Cóm serà, ¡jara!!, una nova edició!

He dit abans generalment perquè hi ha unes poques paraules (açò és qüestió del vocabulari), en les que sí que es pronuncia *mp* i, per tant sí que cal escriure'l: *temps*, extrangeres com *impromptu*, i científiques com *metempsicosis*.

És interessant observar sobre l'artificiositat en que Fabra posà el dígraf *mp*, que, no obstant posar *redempció*, posà *irredent*,

que ben recentment ha convertit «Institut d'Estudis Catalans» en *irredempt*.

-S- i no -TZ-

No cal posar el dígraf *tz* sinó quan en la llengua valenciana es pronuncia així. Sanchis Guarner, en sa Gramàtica, pàgs. 82-83, diu, referit al citat dígraf: «Fonèticament es representa amb el signe *z* essent anàloga a la *z* italiana de *zelo*, i en valencià només compareix en posició intervocàlica i en unes quantes paraules, com ara són: *dotze, tretze, setze, guitza, atzavara, Atzeneta, Atzúvia, Atzaila, Atzuara*». I més avant diu: «Ja ha estat dit en el § 69 [pàgs. 82-83] que el fonema dental africad *z* que es representa ortogràficament amb l'aplec *tz*, existix en poques paraules valenciànes populars, per tal com només compareix en els numerals *dotze, tretze, setze* i en certes paraules àrabs, com a resultat de l'assimilació de l'article, com són *Atzeneta, Atzúvia, Atzuara*, i en alguns pocs casos més com *batzoles, butza, guitza*, etc». (p. 116). I següix dient: «Convé molt també representar amb la grafia *tz* els resultats del sufix verbal -تيز (com *civilitzar, generalitzar*, etc.) i de *z* àrab intervocàlic (com *agutzil, magatzem*, grafia erudita molt ajustada a l'etimologia, encara que esta pràctica topa amb certa resistència de molts escriptors valencians que solen preferir escriure simplement *s* en tals mots, seguint la pronunciació popular d'eixes paraules que són articulades amb sibilant alveolar fricativa sonora (*civilisar, generalisar, aguasil, almagasén*, etc.), si bé esta pràctica no és absolutament condemnable». (p. 116). Erudita i etimològica, o siga no llengua parlada.

Com es veu, és el propi Sanchis el que demostra que no deu usar-se *tz* on no es pronuncia, perquè reconeix que només es pronuncia en poques paraules i no en tantes com ara es posa. Perquè convé vol dir per a *catalanisar*, puix que acaba per dir que no és censurable no escriure-la on no es pronuncia. I els exemples que posa en lo de *conve* tenen dos paraules catalanes:

agutzil i *magatzem* que després no es limita a la substitució de *tz* per *s* sinó que posa les valencianes.

«Diccionari Català-Valencià-Balear» du les formes en *tz* i en *s*, i així com en 1930 donava prioritat a la forma en *s*, com *amenisar*, i encara en 1935, com *balisar*, en 1954 posa: *cotitzar* (cotisar). «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» només duen la forma en *s*.

-T i no -D

Cal posar *-t* i no *-d* en les paraules on la llengua valenciana pronuncia *t* i no *d*. Perquè la grafia fabrista *d* no s'ajusta a la fonètica valenciana; ni mallorquina, ni catalana. I, a més, sempre s'ha escrit *t* abans de Fabra, i *t* figura en els llinages valencians, com *Ricart, Vert*, etc.

És u dels casos on Fabra prescindí totalment de la fonètica de la llengua viva, i inclús de la llengua antiga, per a basar-se en l'absurda raó de qué les paraules que fan el femení en *d*, el masculí deu dur també *d*. O siga que, en realitat, no es forma el femení del masculí sinó el masculí del femení. I en les paraules on no és aplicable esta regla, es conserva la *t* en uns casos i, en atres, es canvia per *d* per etimologisme. Així, *verd* per a Fabra per ser el femení *verda*; *set* per derivar-se de *síte*; *quietud*, per derivar-se de *quietúdo*; *virtut*, per derivar-se de *virtute*; *magnitud*, per derivar-se de *magnitúdo*; *senectut*, per derivar-se de *senectute*.

«Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» posen estes paraules que nos ocupen, én *t*. «Diccionari Català-Valencià-Balear» les posa en les dos formes: en *t* i en *d*.

SIGNES ORTOGRÀFICS AUXILIARS

Cal posar els signes ortogràfics d'entrada en la interrogació i en l'admiració. La supressió d'ells que ara és fa tant, du, en la majoria dels casos, a la confusió sobre on comença la interrogació o l'admiració.

Sanchis Guarner, en la gramàtica (p. 132) posa tant els d'entrada com els d'eixida.

Com els minuts no són decimals de l'hora, és absurda la separació tant per una coma com per un apòstrof. La separació preferible és per mig d'un punt volat: 10.45, per eixemple.

Per als decimals cal usar la coma, i no l'apòstrof.

ACCENTS

Cal posar accent agut sempre que el poble valencià pronuncie tancat; i no posar accent greu, com ara es fa, en determinades paraules que, si els catalans obrin la vocal, els valencians la tanquem. Així, cal escriure, per ser com es pronuncia, *época*, *café*, *ofés*, *perqué*, etc. i no *època*, *cafè*, *ofès*, *perquè*, etc., com pronuncien els barcelonins.

Cal accentuar el pronom *quí* quan és interrogatiu, adjectiu i quan se li posa èmfasis; i l'adverbi *cóm* quan significa "de quina manera". Així, *¿Quí ha vingut?*; *Això demostra cóm és possible*.

Cal suprimir l'accent agut al substantiu *us*, que és diacrític per a diferenciar-lo del pronom personal feble català *us*, i com este pronom personal feble cal substituir-lo per la forma valenciana *vos*, resulta inútil l'accent diacrític. Com són inútils molts més accents diacrítics que, en son dia, hauran de suprimir-se. Perquè es tracta de casos que, encara que les paraules siguen homògrafes, no cap la confusió que es pretén,

com s'estudia molt bé en el treball preliminar del «Diccionari de la Rima per Francesc Ferrer Pastor amb la col·laboració de Josep Giner», en les pàgines XXXVII a XXXVIII. Pero com és qüestió que no afecta a la fonètica de la llengua valenciana, no cal tocar-la ací i sí deixar-la per a la futura reforma ortogràfica a qué m'he referit més arrere.

Cal posar accent agut en la preposició *én* que, junt a *ab*, ha de substituir a la catalana *amb* (com més avant es dirà), accent diacrític per a diferenciar-la de la preposició homògrafa *en* que es referix al lloc al qual es fa menció en una frase.

Cal escriure *pero*, pronunciant tancades les dos vocals. És la fonètica valenciana, com reconeix «Diccionari Català-Valencià-Balear», i com duen els valencians «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana». La fonètica catalana és *però* i, com la llengua valenciana té el vulgarisme *poro*, la llengua catalana té el vulgarisme *prò*, pronunciant així la *o* oberta.

SUBSTANTIU

Vesprada i no Tarda

«Diccionari Català-Valencià-Balear», en la paraula *tarda* du a continuació d'entrada (i això que és volum de 1962) que és castellanisme; i en l'etimologia diu que ve del castellà *tarde*. I encara s'esforça per demostrar-ho i posa com a prova definitiva "que en català occidental es pronuncia *tarde*, amb *e* tancada"; que en mallorquí no es diu *tarda* i que en valencià és *vesprada*.

La segona *a* de *tarda* és neutra, pero per a dissimular el castellanisme Fabra (contra lo que fa sempre én estes neutres de grafiar-les *e*), la grafia *a*. Aragó, el gran silenciador pels catalans i pels valencians pancatalanistes, én molts quilòmetres de frontera én Catalunya i sense que mai no haja anat la frontera per la línia lingüística, ha tingut sobre Catalunya una influèn-

cia que no per amagada pels catalans se nos oculta als atres. Millor eixemple que el de *tarde* és encara el de la paraula *macu* (l'aragonés *majo*) de la que Fabra s'averگوی i no la posà en son diccionari, a pesar de l'enorme us que els catalans fan d'ella. És curiós observar que estos dos mateixos aragonesismes els tenim els valencians en Morella, pero, sinceritat valenciana, sense valencianisar-los, i diuen *tarde* i *majo* (pronunciat a l'aragonesa).

És doblement lamentable l'us que, per culpa del pancatalanisme, fan de *tarda* els valencians: per ser una paraula catalana i castellanisme; més en molts casos, per no saber usar-la, puix que he vist en distintes ocasions escrit *8 de la tarda* en ple hivern que, encara en l'hora canviada, és nit fosca. Perquè ignoren el català i no saben que si a eixa hora és *vesprada* en valencià, en català no és *tarda* sinó *vespre*, limitant-se *tarda* a referir-se a les primeres hores després de dinar.

ADJECTIU

DETERMINATIU

Possessiu

Cal usar també els adjectius possessius dèbils *mon, ma, mos, mes, ton, ta, tos, tes, son, sa, sos, ses*. I els forts *meu, meua, meus, meues, teu, teua, teus, teues, seu, seua, seus, seues, nostre, nostra, vostra, nostres, vostres* darrere de lo posseït. Eixemple: *el meu poble, mon poble, el poble meu*. L'exclusivitat d'usar *el meu poble* per imposició de la llengua normativa suponen en la llengua valenciana empobriment de llenguatge, i en moltes ocasions produïx una gran monotonia.

Sanchis Guarnier, en sa Gramàtica, p. 217, diu, referint-se als adjectius possessius dèbils: "En la llengua parlada estos tres adjectius s'empren només davant els noms *casa* i *vida* i certs noms de

parentiu; exemples: *ma casa, ta vida, mos germans, ses cosines, etc.* En la llengua escrita, especialment en poesia, poden ser usades les formes dèbils davant tota classe de noms, però, modernament són preferibles les formes fortes". Sabut és perquè "modernament són preferibles les formes fortes".

El poc us de les formes dèbils en la llengua parlada no és tan exageradament poc com diu Sanchis.

Les formes dèbils són clàssiques, seguien usant-les els renaixentistes, i s'han seguit usant mentres no acabà en elles la catalanissació.

«Diccionari Català-Valencià-Balear», que les du, nos dona l'explicació de ser preferibles les formes fortes, que diu Sanchis. En la paraula *mon*, és llig: "actualment s'usen poc en el llenguatge literari, substituïts amb preferència pels possessius *el meu, la meua, el teu, etc.*" I encara aclarix més quan diu: "Podem dir que han desaparegut de quasi tot el Principat". O siga, que no deuen usar-se perquè no les diuen els catalans.

Dit diccionari registra *mon* en document de 1211, Crònica de Don Jaume i Lo Passi en cobles. *Mos* en Ramon Llull, Crònica de Pere el del Punyalet i Bernat Oliver. *Ton* en les Homilies d'Organyà (segle XII o XIII), en Jahuda Bonsenyor (segle XIII o XIV) i en Lo somni de J. Joan. *Ta* el registra en Jaume Roig, Lo Somni de J. Joan i Bernat Oliver. *Tos* en Ramon Llull. *Tes* en les Homilies d'Organyà, Ramon Llull, Bernat Metge, Crònica de Pere el del Punyalet, document de 1410, Sermó de Sant Pere (segle XV) i document del segle XIII. *Sa* en document del segle XIII, Turmeda, Paris e Viana i Ramon Muntaner. *Ses* en document del segle XIII.

Sobre el possessiu clàssic *llur* (plural *llurs*), resucitat durant uns quants anys pels catalans i tornat a matar i soterrat recentment, cal dir que també és clàssic (més raó contra *llur*) l'us de les formes dèbils en substitució del *llur*, com ho registra l'abans citat diccionari en Anselm Turmeda, Sermó de Sant Pere

i document del segle XV. Per tant, encara que també duen el *llur* «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana», no cal usar una forma morta, innecessària i de difícil us correcte.

Numeral

- Cardinal -

Les formes vives dels adjectius numerals en la llengua valenciana, si en els cardinals són diferents de la llengua catalana algunes, en els ordinals són només algunes les que no són diferents.

1. En valencià són *u* o *un*, segons els casos. Les formes de l'adjectiu numeral cardinal. Per al català *u* és ordinal, i seguint esta catalanisació de considerar que el cardinal és només *un* arriba a eliminar-se la forma *u*.

Cal evitar la confusió entre *un*, adjectiu determinatiu numeral, i *un*, article indefinit; i *u*, adjectiu determinatiu numeral, i *u*, pronom indefinit. L'adjectiu determinatiu numeral té la forma *un* quan precedeix a allò a què es referix. Eixemple: *un* plat. En els atres casos té la forma *u*. Eixemple: Només en queda *u*. (Veja's Fullana, Gramàtica, p. 29, edició 1921).

Té sempre la forma *un* l'article indefinit. Eixemple: Un dia qualsevol vindrà. (Veja's Fullana, Gramàtica, p. 31, edició 1921).

Té sempre la forma *u* el pronom indefinit. Eixemple: ¿Qué va a fer *u*, si no pot? (Veja's Fullana, Gramàtica, edició 1921, p. 35).

O siga, per a recordar-ho be, *un* en valencià, és *un* en castellà; *u* en valencià és *uno* en castellà.

2. *Dos* és també la forma viva valenciana per al femení, com per al masculí.

Dos, com a femení, és tan clàssica com *dues*. «Diccionari Català-Valencià-Balear», la registra en Ausias March, Jaume

Roig i Bernat Metge. I també és viva en Catalunya, naturalment, on no diuen *dugas*.

És per a riure que «Diccionari Català-Valencià-Balear» diga, per a defendre a *dues*, que *dos* és una forma moderna dialectal, quan després la registra en Ausias March. Perquè no crec que ningú puga creure que Ausias March és un literat modern que escriu en valencià dialectal.

Em cal advertir que no sol haver femení de *dos* en les atres llengües, sobretot en les principals. Així tenen la mateixa forma per al masculí i per al femení: el francès, *deux*; l'italià, *due*; l'alemany, *zweig*; l'anglès, *two*; el castellà, *dos*; el portugués, *dois*; el gallec, *dous*.

He dit que «Diccionari Català-Valencià-Balear» du les formes *dos* i *dues*; així mateix també du una i atra forma «Diccionari Escrig-Llombart»; «Vocabulari Fullana» només *dos*; i «Gramàtica Valenciana» (p. 219), de Sanchis també només du la forma *dos*; i, clar, la Gramàtica de Fullana (p. 29, edició de 1921) només la forma *dos*.

La forma viva valenciana és *huit*. I és també la clàssica. «Diccionari Català-Valencià-Balear» que du les formes *huit* (i *vuit* que és la viva catalana i és també clàssica) registra *huit* en Crònica, de Bernat Desclot; la Crònica de Muntaner; Tirant lo Blanch, de Martorell i Martí Galba i Viudes i donzelles, de Jaume Siurana. Diccionari Escrig-Llombart, «Vocabulari Fullana» i la Gramàtica de Fullana (p. 29, edició de 1921) només duen la forma *huit*. La Gramàtica de Sanchis Guarnier (p. 219) du les formes *huit* i *vuit*. Cal usar *huit* en la llengua valenciana. (Vid. *huit-cents*).

La forma viva valenciana és *dèsset*; i és la més antiga, puix que el «Diccionari Català-Valencià-Balear», que du també la forma *disset*, la viva catalana, registra *dèsset* en els segles XV i XVI, i *disset* en els segles XVII i XVIII. El «Vocabulari Fullana» només du la forma *dèsset*, la mateixa que la

Gramàtica de Fullana (p. 30, edició de 1921). La Gramàtica de Sanchis Guarner (p. 219) du les dos formes. Cal usar *dèsset* en la llengua valenciana.

- 18 • *Dthuit* és la forma viva valenciana que podem dir general, perquè si en alguns llocs del Regne de València pronuncien *díruit*, a més de coexistir en molts d'ells en la forma *dthuit*, virtualment sonen igual, i, si no es presta atenció, no es nota la diferència, i la fonètica és lo essencial en la llengua. Naturalment, els valencians de les poblacions on diuen *díruit* poden usar esta forma, parlada i escrita.

«Diccionari Català-Valencià-Balear» du estes dos formes valencianes i registra unes quantes poblacions on s'usa una o atra forma o les dos. «Diccionari Escrig-Llombart» també du les dos formes, com també la Gramàtica de Sanchis Guarner (p. 319). «Vocabulari Fullana» només du la forma *dthuit*.

Divuit és la forma catalana.

- 19 • *Dèneu* és la forma viva valenciana; i no és una forma moderna puix que «Diccionari Català-Valencià-Balear» la du i registra en document de 1653 de l'arxiu del Real Colegi del Patriarca. Formes valencianes minoritàries són *dènou*, *dineu* i *dènou* que només poden usar els de les poblacions on són vives.

La forma *dèneu* és la general, i és la que duen a més de «Diccionari Català-Valencià-Balear», com he dit, «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana». Sanchis, en la gramàtica (p. 219) li dóna preferència sobre la forma *dinou*.

- 60 • *Xixanta* és la forma valenciana més usada; l'atra és *sixanta*, que duen, respectivament, «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Escrig-Llombart». *Seixanta* és la forma catalana.

«Diccionari Català-Valencià-Balear» replega les tres. I registra *xixanta* en la crònica de Desclot i en el diccionari de Nebrija. En canvi, no registra en ningun text clàssic ni l'atra forma valenciana *sixanta* ni la catalana *seixanta*.

Huitanta és la forma valenciana viva, com «Diccionari Català-Valencià-Balear», al replegar-la, reconeix en posar la fonètica en la paraula *vuitanta*. I registra *huitanta* en l'Spill, de Jaume Roig, o siga, que *huitanta*, a més de ser la forma viva de la llengua valenciana, és tan clàssica (i precisament en la literatura valenciana), com la forma catalana *vuitanta*. «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» duen *huitanta*.

Dos-centes és la forma viva valenciana, puix que dos no té femeni.

«Diccionari Català-Valencià-Balear», comença per dir: "*dos-centes (i fement dos-centes o dues-centes)*". Després, al registrar en texts antics, l'únic femení que replega és en un document de 1620, i és *dos centes*.

Huit-cents és la forma viva en la llengua valenciana. «Diccionari Català-Valencià-Balear», en la paraula *vuit-cents*, registra *huit-cents* en «*La vida de sant Vicent Ferrer*», de Miquel Péreç, obra editada en València en 1510.

Mil. Les diferències entre valencià i català estan en els derivats que, mentres en la llengua valenciana no és gemenen, en la catalana sí.

«Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear» duen tots els derivats sense geminar. Fabra, incomprensiblement, du uns derivats geminats i atres no.

Milló és la forma valenciana viva. *Milió* és una forma totalment morta en la llengua valenciana i que en català es conserva, així com en mallorquí on coexistix *én milló*.

«Diccionari Català-Valencià-Balear», que du *milló* d'on envia a milió, diu en este: "*Encara existeix la forma *milió* en el parlar de la pagesia de gran part de Catalunya i les Balears; la gent lletraferida l'ha substituïda per la castellana *milló*, però en el llenguatge literari s'ha restaurat la llegítima *milió**". O siga, que la

viva és *milló*. «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» és *milló* la forma que duen.

Naturalment, que els derivats en la llengua valenciana han de ser de *milló*, com *millionari*, *billó*, etc.

- Ordinal -

La llengua valenciana té vives, formes més antigues i més pures que la catalana en la que els ordinals deriven dels actuals cardinals, mentres en el valencià deriven directament del llatí, com són: *quint*, *sext*, *septim*, *octau*, *decim*, *undecim*, *duodecim*, *vigèsim*, *trigèsim*, *quadragèsim*, *quinguesim*, *sexagèsim*, *septuagèsim*, *octogèsim*, *nonagèsim*, *centèsim*, *milèsim*, *millionèsim*, etc. El diccionari de Fabra, a més de *cinquè*, *vintè* i *norantè*, als que dona preferència, du també *quint*, *vigèsim* i *nonagèsim*.

5° • Quint és la forma viva valenciana i és forma clàssica que «Diccionari Català-Valencià-Balear» (que el du a més de *cinquè*), el registra en la crònica de Muntaner. També el duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i la Gramàtica, de Sanchis Guarner (p. 220), donant preferència a *cinquè*. En llatí és *quintus*.

6° • Sext és la forma viva valenciana i és forma clàssica que «Diccionari Català-Valencià-Balear» (que el du a més de *sisè*), el registra en la Costum de Tortosa (segle XIII) i en una traducció (segle XV) de la Divina Comèdia. També el duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i la Gramàtica de Sanchis Guarner (p. 220) donant preferència a *sisè*. En llatí és *sextus*.

7° • Septim és la forma viva valenciana i és forma antiga registrada, en un text del segle XVII, per «Diccionari Català-Valencià-Balear», que el du a més de *setè*. També el duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i la Gramàtica, de Sanchis Guarner (p. 220) donant preferència a *setè*. En llatí és *septimus*.

Octau és la forma viva valenciana i és forma clàssica que «Diccionari Català-Valencià-Balear» (que la du a més de *vuitè*), el registra en un text del segle XIV i en una traducció, del segle XV, de la «Divina Comèdia». També el duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i la Gramàtica, de Sanchis Guarner (p. 220) donant preferència a *vuitè*. En llatí és *octāvus*.

Decim és la forma viva valenciana que duen «Diccionari Català-Valencià-Balear» (que també du *desè*), «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i la Gramàtica, de Sanchis Guarner, donant preferència a *desè*. En llatí és *decimus*.

Undecim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear», que du també *onzè*, i la Gramàtica, de Sanchis Guarner, donant preferència a *onzè*. En llatí és *undecimus*.

Duodecim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart» «Vocabulari Fullana», «Diccionari Català-Valencià-Balear», que du també *dotzè*, i la Gramàtica, de Sanchis Guarner, donant preferència a *dotzè*. En llatí és *duodecimus*.

Vigèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana», «Diccionari Català-Valencià-Balear» que du també *vintè* i la Gramàtica, de Sanchis Guarner donant preferència a *vintè*. En llatí és *vigēsimus*.

Trigèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear» que du també *trentè*. En llatí és *trigēsimus*.

Quadragèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear» que du també *quarantè*. En llatí és *quadragēsimus*.

- 50° • Quinquagèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear», el qual també registra *cinquantè*. En llatí és *quinquagēsimus*.
- 60° • Sexagèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear», el qual també porta *seixantè*. En llatí és *sexagēsimus*.
- 70° • Septuagèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear», que du també *setantè*. En llatí és *septuagēsimus*.
- 80° • Octogèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear» que du també *vuitantè*. En llatí és *octogēsimus*.
- 90° • Nonagèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear» que du també *norantè*. En llatí és *nōnagēsimus*.
- 100° • Centèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear» que du també *centè*. En llatí és *centēsīmus*.
- 1000° • Milèsim és la forma viva valenciana. La duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear», que du també *milè*. La Gramàtica de Sanchis Guarner (p. 220) du *mil·lèsim* donant preferència a *mile*. En llatí és *millēsīmus*.

Els atres ordinals derivats dels citats, i els femenins naturalment, i el de milló, deriven regularment.

INDEFINIT

Atre, atra, atres i no altre, altra, altres

Atre, atra i atres són les formes vives en tot el Regne de València; i en molts llocs de Catalunya. És forma tan antiga que, al recollir-la «Diccionari Català-Valencià-Balear» la registra en el vers 14.523 de «l'Spill», de Jaume Roig, i en l'edició de 1935 (d'Alcover, ajudat per Moll) li dona entrada pròpia; i, a més del vers de Jaume Roig citat, la registra en atres texts. Al recollir altre en 1930 (volum també d'Alcover, ajudat per Moll), no posa fonètica de cap de lloc valencià, demostració de que la forma única valenciana és *atre*. En 1964 (volum de Moll) al recollir *atre*, envia a *altre*. I en 1968 (volum de Moll), al recollir *altre*, com està embalat el pancatalanisme, suprimix el vers de Jaume Roig i les atres cites on es conté *atre*. Però, ¡naturalment!, no posa fonètica de cap lloc valencià per a *altre*, lo que confirma que la forma valenciana és *atre* i que no es dona la forma *altre* en el Regne de València.

Manuel Sanchis Guarner, en sa «Gramàtica Valenciana» (p. 225) diu: «Encara que en la llengua parlada no s'usa ja en la Regió Valenciana, la forma *altre* és molt recomanable, i preferible sempre en la llengua literària, car és la que empraven els escriptors clàssics. La forma popular *atre* pot tolerar-se provisionalment, i ja apareixia per excepció en algun text antic: 'Los enganats / moros i atres, / turcs, idolatres, / ... / descaminats'. Spill 14.423 [sic]. Seria un error pretendre diferenciar el valencià del català del Principat, per l'ús literari de la forma *atre* en compte de *altre*, per tal com la forma vulgar *atre* és emprada també popularment en el català oriental del Berguedà, el Lluçanès, el Montseny, la Selva i el Baix Empordà, i en el català occidental de la Conca de Tremp, la Llitera i la Ribera d'Ebre».

No necessiten glossa les paraules anteriors per a convèncer-nos de que els valencians devem usar *atre*, tant per a la llengua parlada com per a l'escrita. I, com s'haurà vist, hi ha una

discrepància sobre el número del vers de Jaume Roig, entre el «Diccionari Català-Valencià-Balear» i «Gramàtica Valenciana», de Sanchis.

«Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana», repleguen *atre* i *altre*. L'Escrig-Llombart, donant preferència a *atre* on posa les definicions i exemples; el Fullana, fa constar en *altre* que és arcaisme.

PLURALS

Els valencians fem en *-s* determinats plurals que els catalans fan en *-os*; i, pel contrari, fem determinats plurals en *-os* i els catalans els fan en *-s*. Per tant, cal fer en *-os* el plural de les paraules acabades en *-ig*, que són vius en valencià. Exemples: *rojos*, *gojos*, *desijos*, i no *roigs*, *goigs* i *desigs*.

Sanchis Guarner en la Gramàtica, p. 203, diu: "...poden també formar el plural de dues maneres, afegint o bé simplement una *-s*, o bé l'increment *-os*"; i que "...tractant-se de substantius semblen més recomanables els plurals amb *-s*". Naturalment, que és com els fan els catalans.

Els plurals de les paraules acabades en *-sp*, *-st*, *-xt*, *-sc*, cal fer-los en *-s*. Exemples: *cresps*, *suposts*, *pretexts*, *boscs*, i no *crespos*, *supostos*, *pretextos*, *boscós*.

El citat autor, en la mencionada obra, p. 202, diu: "...es poden també admetre els plurals formats amb la terminació *-os*"; o siga, els catalans. I afeg, p. 203: "...són preferibles els plurals moderns amb *-os* en els masculins"; i, com es veu, moderns són els catalans.

Cal advertir que els catalans troben dificultat per a pronunciar els citats plurals que els valencians fem en *-s* de les paraules acabades en *-lt*. Exemple: *alts*. I simplement els apareix esta dificultat precedida la *t* de *n*. Exemple: *anant*. En el primer cas pronuncien *als* i en el segon *anan*. Açò és la raó del

modern invent del català de la paraula *culte* com he dit abans. Perquè, com diu «Diccionari Català-Valencià-Balear» en dita paraula (també accepta *cult*) *culte*, el vocable *cult* "és poc recomanable, perquè en la fonètica sintàctica resulta sovint homònim d'un mot indecorós".

Em cal advertir que Fabra, manco pancatalaniste, com he dit, que molts valencians, en «Gramàtica Catalana» (7ª edició, p. 33) diu sobre els plurals de les paraules acabades en *-ig*: "...la majoria d'ells admeten, demés, un plural en *-os*". I, referit als plurals de les paraules acabades en *-sc*, *-st* i *-xt*, diu: "El plural d'aquests noms es formava antigament afegint una *s* al singular: *boscs*, *ruscs*, *asts*. Aquests plurals arcaïcs es troben encara avui usats prou en la llengua escrita". I només li faltà dir que en la llengua valenciana viva que els ha conservats des dels clàssics.

També els valencians fem en *-ns* determinats plurals que els catalans fan en *-s*. I cal fer en *-ns* estos plurals que els valencians fem en *-ns*, i que són els de les paraules acabades en *-e* àtona que, com he dit, els catalans fan en *-s*. El final *-ns* no solament és la forma viva del Regne de València, sinó també la forma clàssica. Així, farem: *hòmens*, *vèrgens*, *màrgens*, *jòvens*; i no *homes*, *verges*, *marges*, *joves*.

Sanchis Guarner, en la gramàtica, p. 201 diu: "En la llengua literària pot admetre's la formació d'eixos plurals afegint simplement *-s*". Si no són els vius valencians i no són els clàssics, ha de ser perquè són els catalans.

També cal fer en *-ns* els plurals que el poble valencià fa així en les paraules agudes, sense les excepcions que fa el català a algunes paraules modernes. Exemples: *cafens*, *bisturins*. El poble valencià ha aplicat a estes paraules noves la llei d'assimilació del principi de transició dels sons, en l'evolució dels idiomes. Perquè com el poble valencià diu *bens*, *qüens*, *alens*, *maniquins*, *volantins*, diu també *cafens* i *bisturins*.

Em cal tornar a advertir que Fabra, sense pancatalanisme *enragé*, en la citada Gramàtica (p. 32), diu sobre els plurals que els valencians fem en *-ns* i els catalans en *-s*: “*Uns quants noms en e feble posseeixen, al costat del plural en es, un plural arcaic en ens. Són: home, orfe, orgue, cove, marge, terme, jove, verge, ase, rave, freixe*”. Plurals clàssics que conserva la llengua valenciana viva, i que són els que cal usar.

FEMENÍ

-U- en el femení i no -V-

Cal conservar la *u* en els femenins en els que els valencians la conservem en els adjectius possessius. Així: *meua, teua, seua, meues, teues, seues*, i no *meva, teva, seva, meves, teves i seves*.

Són les formes vives no solament en el Regne de València sinó també en la Catalunya meridional. Són les que posa Sanchis Guarner (Gramàtica, p. 216); les que duen «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana». I les du «Diccionari Català-Valencià-Balear» dient-los dialectals i posant també les formes en *v* que coexistixen en Mallorca junt a les formes en *u*. Les formes clàssiques eren *mia, tua i sua*.

DIMINIUTIUS, AUMENTATIUS I AFECTIUS

No s'ha d'usar només el diminutiu en *-et, -eta, -ets, -etes* (*giponet, cadireta, xiquets, rajoletes*), sinó també les altres formes que té la llengua valenciana, com són: en *-ó* (*botijó*); en *-ol, -ola* (*rierol, sequiola*); en *-iu, -iua* (*menudiu, cariua*) i els altres diminutius valencians.

Així mateix no s'han de limitar els *aumentatius* als de terminació en *-ot, -ota* (*soparot, batota*) sinó també usar les terminacions en *-às, -assa* (*genias, cosassa*).

Cal no prescindir dels *afectius*, dels que en la llengua valenciana tenen molts onomàstics, formats pel final del nom al que s'afig una *-o* final (*Quelo, Cento, Nàcio, Gimo*) o simplement pel final (*Tòfol*).

Diu Sanchis Guarner (Gramàtica, p. 210): “*El valencià parlat fa un poc massa ús dels derivats diminutius, i a la llengua literària li escau més bé una severa simplicitat i per això convé expressar-hi sovint la idea de disminució anteposant al nom l'adjectiu petit, que, encara que haja perdut actualment vitalitat dins la Regió Valenciana, és forma usada normalment pels clàssics*”. No veig perquè la llengua literària ha de tindre *severa simplicitat*, i tampoc que siga major simplicitat dos paraules que una i així mateix major severitat.

Precisament l'ús freqüent dels diminutius, com dels *afectius*, és una característica del valencià, característica diferencial del català, que és lo que deuen voler suprimir les paraules de Sanchis. Ara, en el valencià, la paraula *petit* s'usa, i molt poc, només que en sa individualitat d'adjectiu equivalent a *menut* o *xicotet*, pero no per a fer els diminutius.

ARTICLE

Lo i no el

Cal usar *lo*, per al neutre sempre, i per al masculí quan es vullga, junt a *el*, i no càpia confusió.

Lo és clàssic i és viu en tot el Regne de València. I no ha tingut solució de continuïtat, mentres no aparegué la catalanissació de la llengua valenciana, i encara ha continuat usant-se, tant per al neutre com per al masculí; per a l'últim en *convivència en el*.

Com a article definit masculí es troba registrat per «Diccionari Català-Valencià-Balear» (que el du, naturalment) en Ausias March, Sor Isabel de Villena i Tirant Lo Blanch;

com a neutre el registra abans, en 1390 en un document. No cal dir que el duen «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana».

Cal retornar-lo a la llengua escrita (en la parlada segueix viu en els dos sentits, sobretot per al neutre) perquè és una forma valenciana, i perquè és molt necessari, quasi imprescindible diria. Es una distinció entre neutre i masculí que evita confusió en molts casos, és una distinció que de sempre té la llengua valenciana i la suprimix la normativa. Els escriptors agrairan la recuperació de *lo* perquè tots els que escrivim en valencià sabem lo que es patix per les coses tan rares que cal escriure per a evitar la confusió que comporta la catalanisació d'excluir *lo* de la llengua valenciana.

PRONOM

PERSONAL

Fort

Nosatres o *nosatros*, etc. i no *nosaltres*, etc.

Nosaltres i *vosaltres* són formes clàssiques, si no mortes del tot, "de poca vitalitat en el parlar quotidià", com diu «Diccionari Català-Valencià-Balear», després de dir que són formes literàries. I dóna innumerables formes vives en València, Mallorca i Catalunya.

Nosaltres i *vosaltres* són formes totalment mortes en el Regne de València, on les principals formes vives són *nosatres*, *nosatros*, *mosatros*, *matros*... en primera persona, i les corresponents en segona persona.

Les formes preferibles són *nosatres*, *vosatres*, *nosatros* i *vosatros*.

Usar les formes *nosatres* i *vosatres* o les formes *nosatros* i *vosatros* ha de ser, respectivament, segons que siga més o manco elevat el to de lo que s'escriga. Perquè si les formes *nosatres* i

vosatres es troben més pròximes a les formes clàssiques *nosaltres* i *vosaltres*, en canvi les formes *nosatros* i *vosatros* són formes vives i es troben més prop de les atres formes vives de lo que es troben les formes clàssiques.

«Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» repleguen les formes vives actuals *nosatros* i *vosatros* que són les més usades. I també duen les formes clàssiques *nosaltres* i *vosaltres*; i «Vocabulari Fullana» advertix en *nosaltres* i *vosaltres* que són formes antiquades. La Gramàtica de Sanchis Guarner (p. 229) porta les formes *nosatres* i *vosatres* en primer lloc i les formes *nosaltres* i *vosaltres* en segon lloc. I també enumera, com a formes calificades de dialectals, *nosatros*, *mosatros*, *moatros*, *matros*, i les corresponents a la segona persona.

Cal usar *voste* que és la forma valenciana i no *vostè* que és la catalana.

Débil

Nos, *vos* i no *ens*, *us*

Cal usar els valencians *nos* i *vos* en lloc dels catalans *ens* i *us*.

Nos és la forma clàssica a més de, sobre tot, la forma viva en tot el Regne de València. En canvi *ens* és una forma evolucionada per la llei de contracció del principi d'economia de forces en l'evolució dels idiomes. Perquè *ens* és la contracció de que i de *nos* per pèrdua de la *o*; i també l'aglutinació de la conjunció copulativa antiga *e* (ara *i*) i el citat pronom personal plural de primera persona *nos*, com pot comprovar-se en «Diccionari Català-Valencià-Balear» en la paraula *ens*.

Les formes vives valencianes *es* i *se* són també evolucions, originades per la llei d'analogia del principi d'harmonia de l'evolució dels idiomes. Perquè, per analogia del pronom reflexiu de tercera persona, la llengua valenciana ha fet una unificació.

NOS

La forma ens comença a aparèixer escrita a finals del segle passat, havent usat nos els renaixentistes. I després, mentres no aparegué Fabra, que, "per prurit de fugir de la semblança amb el castellà" i en contra de son etimologisme, posà com a forma 'normativa' ens, perquè, a més, és la de Barcelona. No obstant hagué d'acceptar nos exclusivament com a enclític darrere de consonant.

Cal advertir que no és cert lo que diu "Diccionari Català-Valencià-Balear" de què nos, en la pronúncia vulgar es convertix en mos. Calia que diguera que algunes vegades, o que en la pronúncia molt vulgar, pero no de manera que dona a entendre que és mos la forma exclusiva en la llengua parlada, quan coexistix én nos, en el Regne de València.

En quant al Rosselló, si la forma viva, i clàssica, és nos, no pot ser certa la suposició (suposició, no s'atreuix a més) que fa dit diccionari en ajuda de Fabra, de què si la forma viva és nos ho és per influència del francès nous. Perquè, a més, de no haver atres raons, cal no oblidar que la llengua parlada s'influïx per la fonètica, i la fonètica del francès nous és nu. ¡Quan la forma nos és tan permanent que inclús és el mateix ètim llatí!

Si la forma valenciana nos és el manteniment no sols de la forma clàssica sinó de la llatina originària i, per tant, correctíssima, a més de per ser la viva, per ser la més científica i, per consegüent superioríssima a ens, les formes es i se, sinònimes a nos, són iguals a ens, i, per cert, també s'usen en alguns llocs de Catalunya on l'evolució ha segut com en el Regne de València; i també s'han escrit en català.

Cal usar nos; i es i se exclusivament s'usaran en diàlec, en boca de persona que interesse fer vore al lector que és de poques llums culturals, com es fa en castellà, per eixemple, én la paraula haiga. A pesar de ser es i se del mateix pedigree que ens, que és la normativa.

Vos és la forma clàssica i viva en el Regne de València. Us és una forma clàssica morta en València, forma clàssica, per atra banda, que només s'usava antigament algunes vegades, i no sempre, quan seguia una vocal.

Us és contracció de vos per caiguda de la o i la clàssica confusió de les grafies v i u. Vos és també viva en Catalunya i en Mallorca, pero Fabra adoptà us com a normatiu per ser la forma barcelonina, si be hagué d'acceptar vos com a enclític darrere de vocal.

Sobre les formes vives valenciànes es i se usades per a la segona persona plural, és aplicable lo que s'ha dit sobre elles al parlar de nos.

Josep Giner, en «Els pronoms personals en valencià» (p. 4) diu: "Els pronoms febles de primera i segona persona, són: me, te, nos, vos, invariables. La llengua antiga reduïa nos i vos darrere mot acabat en vocal a les formes asil·làbiques 'ns, 'us. En valencià antic tal ús era normal en la llengua literària de la capital però en els dialectes forans vulgars no hi hagué pèrdua de la o llatina de nos i vos, per la forta tendència a la fixació monomorfològica de les partícules, i tal és l'ús general modern del valencià parlat, el qual desconeix les formes ens i us, usats sistemàticament pel català literari modern" (p. 5). Treball este de Josep Giner, molt interessant.

Sanchis Guarner, en sa gramàtica posa com a pronoms valencians nos i vos en la p. 229, pero després, introdueix ens (p. 232 i 233) i us (p. 233), com a formes invertides i reduïdes.

«Diccionari Català-Valencià-Balear», mentres a ens li dedica unes línies, a nos li dedica quasi una columna; i mentres a us li dedica mija columna escassa, a vos li dedica una columna sencera.

«Diccionari Escrig-Llombart» du, igual que «Vocabulari Fullana», nos i vos, i també ens, pero en les concessions no arriben a dur us.

DEMOSTRATIUS

Els valencians devem usar els pronoms demostratius *est, este, esta, estos, estes, eix, eixe, eixa, eixos, eixes* i no *aquest, aquesta, aquests, aquestes, aqueix, aqueixa, aqueixos, aqueixes*. Són les formes valencianes vives; i tan clàssiques i correctes en valencià com les atres ho siguen en el català. «Diccionari Català-Valencià-Balear» les registra (al replegar-les) en «Tirant lo Blanch», «Crònica de Don Jaume», «Bernat Metge» i les «Homilies d'Organyà».

Les formes valencianes deriven d'*iste* i l'ètim de les catalanes és *cum iste*. En el català han quedat vives unes i en el valencià atres, perquè el valencià ha tingut diferent evolució que el català, i per açò són llengües diferents ara, encara que hagueren segut iguals en atres temps.

Per la llei d'eufonia del principi d'harmonia de l'evolució de les llengües, el poble valencià ha afegit e eufònica a est i eix seguits de paraula començada en consonant (*este tros, este riu, eixe xarop, eixe carro*); i ha deixat la forma pura quan la paraula que seguix comença fonèticament en vocal (*est anhel, est home, eix aladre, eix honor*). El sentit estètic de l'ètnia valenciana (recorde's a Unamuno) actua molt en sa llengua; i açò explica per eixemple, l'abandó de paraules tan dures i lleges com *adhuc, doncs, malgrat, quelcom...*

Les formes valencianes dels pronoms demostratius són també les de Catalunya meridional i occidental. És el no ser les de Barcelona el per què estes formes no són les de Fabra, les *normatives*. Si be el «Diccionari Fabra» du també les formes *est, esta, eix, eixa* i els plurals; pero, com a no *normatives* han segut erradicades de la literatura, inclús pels literats més vestals de Fabra. Podria pensar-se que els *fans* del Fabra no el coneixen bé.

Sanchis accepta les formes valencianes, i tracta d'elles, en la p. 244 de la seua Gramàtica Valenciana. Clar que en companyia de les catalanes o *normatives*.

VERBS

Cal usar les formes verbals valencianes i no les catalanes ni clàssiques que solen usar-se ara en determinats casos, i que són les següents:

TERMINACIÓ EN -AR

Present d'indicatiu

SINGULAR

1ª persona: *parle* i no el català *parlo* (Després tracte de la desinència -o).

Present de subjuntiu

SINGULAR

1ª persona: *parle* i no el català *parli*.

2ª persona: *parles* i no el català *parlis*.

3ª persona: *parle* i no el català *parli*.

PLURAL

3ª persona: *parlen* i no el català *parlin*.

Imperfecte de subjuntiu

SINGULAR

1ª persona: *parlara* i no el català *parlés* ni el clàssic *parlàs*.

2ª persona: *parlares* i no el català *parlessis* ni el clàssic *parla-ses*.

3^a persona: *parlara* i no el català *parlés* ni el clàssic *parlàs*.
(Més avant es fa una advertència sobre les formes clàssiques.)

PLURAL

1^a persona: *parlàrem* i no el català *parlèssim*, ni el clàssic *parlàssem*.

2^a persona: *parlàreu* i no el català *parlèssiu* ni el clàssic *parlàsreu*.

3^a persona: *parlaren* i no el català *parlessin* ni el clàssic *parlassen*.

TERMINACIÓ EN -ER

Present d'indicatiu

SINGULAR

1^a persona: *venç* i no el català *venço*.

Present de subjuntiu

SINGULAR

1^a persona: *vença* i no el català *venci*.

2^a persona: *vences* i no el català *vencis*.

3^a persona: *vença* i no el català *venci*.

PLURAL

3^a persona: *vencen* i no el català *vencin*.

Imperfecte de subjuntiu

SINGULAR

1^a persona: *vencera* i no el català *vencés*.

2^a persona: *venceres* i no el català *vencessis*, ni el clàssic *vencesse*.

3^a persona: *vencera* i no el català *vencés*.

PLURAL

1^a persona: *vencérem* i no el català *vencéssim*, ni el clàssic *vençéssim*.

2^a persona: *vencéreu* i no el català *vencéssiu*, ni el clàssic *vencéssieu*.

3^a persona: *venceren* i no el català *vencessin*, ni el clàssic *vencesen*.

TERMINACIÓ EN -RE

Present d'indicatiu

SINGULAR

1^a persona: *promet* i no el català *prometo*.

Present de subjuntiu

SINGULAR

1^a persona: *prometa* i no el català *prometi*.

2^a persona: *prometes* i no el català *prometis*.

3^a persona: *prometa* i no el català *prometi*.

PLURAL

3^a persona: *prometen* i no el català *prometin*.

Imperfecte de subjuntiu

SINGULAR

1^a persona: *prometera* i no el català *prometés*.

2^a persona: *prometeres* i no el català *prometessis*, ni el clàssic *prometesses*.

3^a persona: *prometera* i no el català *prometés*.

PLURAL

1^a persona: *prometérem* i no el català *prometéssim*, ni el clàssic *prometéssem*.

2^a persona: *prometéreu* i no el català *prometéssiu*, ni el clàssic *prometessesu*.

3^a persona: *prometeren* i no el català *prometessin*, ni el clàssic *prometessen*.

TERMINACIÓ EN -IR SENSE INCREMENT

Present d'indicatiu

SINGULAR

1^a persona: *sent* o *senc* i no el català *sento*.

Present de subjuntiu

SINGULAR

1ª persona: *senta* i no el català *senti*.

2ª persona: *sentes* i no el català *sentis*.

3ª persona: *senta* i no el català *senti*.

PLURAL

3ª persona: *senten* i no en català *sentin*.

Imperfecte de subjuntiu

SINGULAR

1ª persona: *sentira* i no el català *sentís*.

2ª persona: *sentires* i no el català *sentíssis*, ni el clàssic *sentisses*.

3ª persona: *sentira* i no el català *sentís*.

PLURAL

1ª persona: *sentírem* i no el català *sentíssim*, ni el clàssic *sentíssem*.

2ª persona: *sentíreu* i no el català *sentíssiu*, ni el clàssic *sentísseu*.

3ª persona: *sentiren* i no el català *sentíssin*, ni el clàssic *sentís sen*.

TERMINACIÓ EN -IR ÉN INCREMENT

Present d'indicatiu

SINGULAR

1ª persona: *ferixc* i no el català *feraixo*.

2ª persona: *ferixes* i no el català *fereixes*.

3ª persona: *ferixen* i no el català *fereixen*.

PLURAL

3ª persona: *ferixen* i no el català *fereixen*.

Present de subjuntiu

SINGULAR

1ª persona: *ferixca* i no el català *fereixi*.

2ª persona: *ferixques* i no el català *fereixis*.

3ª persona: *ferixca* i no el català *fereixi*.

PLURAL

3ª persona: *ferixquen* i no el català *fereixin*.

Imperfecte de subjuntiu

SINGULAR

1ª persona: *ferira* i no el català *ferís*.

2ª persona: *ferires* i no el català *ferissis* ni el clàssic *ferisses*.

3ª persona: *ferira* i no el català *ferís*.

PLURAL

1ª persona: *ferírem* i no el català *feríssim* ni el clàssic *feríssem*.

2ª persona: *feríreu* i no el català *feríssiu* ni el clàssic *ferísseu*.

3ª persona: *feriren* i no el català *feríssin* ni el clàssic *ferísssen*.

Les expostes són les formes de les conjugacions regulars. Posar també les dels verbs irregulars faria molt excesiva l'extensió d'estes instruccions perquè els verbs irregulars són molts; i potser per açò els *eruditíssims* adoradors del científisme no hagen *inventat* per a ells formes de conjugació regulars puix que, segons es desprén de lo de *Miquelet* les derivacions regulars són les *científiques*. No obstant faré unes advertències sobre variants valencianes i sobre determinats verbs.

FORMES D'US RESTRINGIT

Els valencians de les terres on són formes vives poden usar: les desinències -am i -au en substitució de -em i -eu en primera i segona persones del plural del present de subjuntiu, així com en imperatiu.

La desinència en -o en la primera persona del singular del present d'indicatiu, en substitució de -e, en els verbs de terminació en -ar. Així, *canto* en lloc de cante. Afegint -o en els verbs de terminació en -er i en -re; així *prometo* en lloc de *pro-*

met; i *venço* en lloc de *venç*. En substitució de -c o -t en els verbs de terminació en -ir; així *ferixo* en lloc de *ferixc* i *sento* en lloc de *sent*.

Les desinències clàssiques -às, -asses, -às, -àssem, -àsseu, -assen en lloc de les desinències -ara, -ares, -ara, -àrem, -àreu, -aren dels verbs de terminació en -ar. Les desinències clàssiques -és, -esses, -és, -éssem, -ésseu, -essen dels verbs de terminació en -er i en -re, en lloc de les desinències -era, -eres, -era, -èrem, -èreu, -eren. Les desinències clàssiques -és, -ésseu, -ís, -íssem, -ísseu, -issen, en lloc de les desinències -ira, -ires, -ira, -írem, -íreu, -iren, en els verbs de terminació en -ir.

La desinència -e en substitució de la desinència -a en primera i tercera persona de singular.

La desinència -eia, -eies, -eia, -eiem, -eiu, -eien, d'imperfecte d'indicatiu, en lloc de les desinències -es, -ees, -ea, -eem, -een, -een.

ADVERTÈNCIES IMPORTANTS

Són advertències importants també, les següents:

No s'ha de prescindir sistemàticament de l'imperatiu per a substituir-lo pel subjuntiu, lo que supón un empobriment de lèxic, o siga de la llengua. Per eixemple: *dis* que sistemàticament se substituïx per *digues*.

No s'ha de substituir la *x* de la fonètica valenciana per la *s* de la fonètica catalana. Així *vixca* i no *visca*, *creixca* i no *cresca*, etc.

No s'ha d'usar increment on la llengua valenciana no l'usa. Així *vist* (de *vestir*) i no *vesteix*; *afig* i no *afegix* i manco *afegeix*; *engul* i no *engoleix*; *tix* i no *teixeix*, etc.

No s'ha de prescindir sistemàticament del pretèrit perfecte d'indicatiu, lo que és empobriment de la llengua (a raó de sis

paraules per verb) i cal simultanejar-lo en el perifràstic. Així, *ant, fiu, vingut, ferí*, etc.

• Conèixer en alguns temps té en determinades persones una forma velarizada. Així *coneguem, conegueu, conegau* junt a *coneixem, coneixeu*, etc.

• Córrer, igual que conèixer té *correguem, corregueu* junt a *correm, correu*. En estos com en tots els semblants poden usar-se les dos formes.

• Eixir té en el pretèrit perfecte d'indicatiu dos formes. Així: *ixquí i eixí*, etc.; i dos també en l'imperfecte de subjuntiu. Així: *ixquera i eixira*, etc.

• Escriure té dos formes en pretèrit perfecte d'indicatiu. Així: *escriguí i escriví*; i dos també en l'imperfecte de subjuntiu. Així: *escriguera i escrivira*.

• Fer té dos formes en la primera persona del present d'indicatiu: *faç i faig*.

• Estar és un verb del que ara es prescindix, pot dir-se que en absolut, substituïnt-lo sistemàticament pel verb *ser* (millor dit *ésser*). És u dels absurts grans que ha produït en la llengua valenciana la catalanització, identificant i confonent *estar* i *ser* (*ésser* com ara s'usa).

El notable periodiste Luis Calvo, que com a corresponsal en l'estranger ha corregut molt de món, escrivia en «Las Provincias» del 12 de setembre de 1976: «*En España no hay, arriba o abajo, en la ciudad o en el campo, persona hablante que no aplique con rectitud y como poseída de ciencia infusa, el ser y el estar, dos verbos que en ningún otro idioma ario (incluyendo el italiano) expresan acciones tan diferentes —profunda, filosóficamente diferentes— como en el nuestro*».

I cal afegir que els valencians també hem fet una perfecta distinció (la distinció és característica de la llengua valenciana) entre *ser* i *estar* que, en canvi, confonen els catalans; com és un català, filòlec i secretari de sempre de l'Institut

d'Estudis Catalans: Ramon Aramon i Serra qui ho reconeix palmàriament en «Notes sobre alguns calcs sintàctics en l'actual català literari» (p. 22) on diu que «*els verbs ésser i estar presenten una fluctuació en llur ús*».

Cal usar *estar* quan el poble valencià l'usa.

• Haver té dos formes en les persones primera de singular i primera i segona de plural del present d'indicatiu. Així: *he i haig, havem i hem, haveu i heu*.

• Oir té dos formes en la primera persona del singular de present d'indicatiu i en tot el present de subjuntiu. Així: *oigc i oig, oigca i oja, oigques i oges, oigca i oja, oigquem i ojam, oigqueu i ojaú, oigquen i ogen*.

Cal no prescindir sistemàticament del verb *oir* per a substituir-lo per *sentir*, lo que és un empobriment notable de la llengua i la desaparició d'una distinció, puix que el verb *oir* no té més que un sentit, no així com el verb *sentir*.

• *Ser* és la forma viva valenciana i la que cal usar en lloc d'*ésser* o *esser*.

Cal dir que també *ser* és la forma viva en la major part de Catalunya i en part de Mallorca. *Ser* ho accepta Sanchis Guarnier; i Aramón en l'obra citada (p. 21). És l'única forma que du el «Vocabulari Fullana». «Diccionari Escrig-Llombart» la du així com *esser* i dóna preferència a *ser*. «Diccionari Català-Valencià-Balear» du *ser, esser i ésser*. I inclús «Diccionari Fabra» du *ser i ésser*, donant preferència a *ésser*.

Naturalment, tots els derivats en la conjugació han de ser de l'infinitiu *ser*, per tant, els participis ho han de ser també. Així: *sent* i no *essent*; *segut* i no *estat*.

• *Segut* és la forma viva valenciana corrent, perquè a alguns se'ls ou dir *sigut*, forma esta última més usada en Catalunya que en València. «Diccionari Català-Valencià-Balear» diu (veja's *esser, ésser o ser*): «*Per al participi passat s'ha adoptat en català el del verb *estar* (al costat del qual han sorgit en català dia-*

lectal les formes analògiques *sigut i set*". Naturalment, "*adoptat*" vol dir *inventat*; i no pot dir més clar que *estat* és del verb *estar* i no del verb *esser*, *ésser* o *ser*. I anteriorment ha parlat del verb *estar*, i "*dialectal*" vol dir llengua viva.

Fullana, en la Gramàtica, posa com a participi passat del verb *ser*, *segut*.

- Tindre és la forma viva valenciana. Sanchis l'accepta en sa Gramàtica. «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Escrig-Llombart» el duen donant-li la preferència sobre *tenir* que també el duen. «Diccionari Català-Valencià-Balear» també el du a més de *tenir*.

Tindre, com *vindre* estan en el mateix cas que *romandre*, evolució catalana de *romanir*, com *tindre* i *vindre* són evolucions valencianes de *tenir* i *venir*.

Vindre és la forma viva valenciana, com reconeix «Diccionari Català-Valencià-Balear», que el registra, a més de *venir*, naturalment, com a dialectal, en el volum publicat en 1962 que, per obra i desgràcia del pancatalanisme, tot lo valencià diferent de lo català té la càguila de dialectal. «Vocabulari Fullana» el du, donant-li preferència sobre el clàssic *venir* que també du. «Diccionari Escrig-Llombart» el du en la forma vulgar *vindrer*, també donant-li preferència sobre la forma clàssica *venir* que replega també. Sanchis Guarner l'accepta en sa gramàtica.

Vindre està diafan que no pot ser castellanisme i, per tant és l'legítima evolució de la llengua valenciana. Al parlar de *tindre* s'ha dit que estos dos verbs són el mateix cas que *romandre*. *Vindre* també és viu en la Catalunya occidental, com reconeix el «Diccionari Català-Valencià-Balear», el qual, en el volum publicat encara quan era 1953, on va el derivat de *vindre* *esdevindre*, diu en esta paraula que *esdevindre* és la forma que s'usa on s'usa *vindre*: el Regne de València i la Catalunya occidental; i registra la paraula en un text valencià del segle XIII (el

de la conquesta) i en la crònica de Muntaner, que era català. O siga que, *vindre*, a més de no ser castellanisme, s'usa en valencià des del segle XIII.

- Vore és la forma valenciana viva en l'actualitat, com indica el «Diccionari Català-Valencià-Balear», que la registra junt a *veure*. Es evident que *vore* no és un castellanisme sinó una evolució; el citat diccionari registra una forma *voure* en Manacor i una forma *bere*, vulgar, en el català occidental. *Vore* l'accepta Sanchis Guarner en sa Gramàtica; el duen, junt al clàssic *veure*, «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana».

Els verbs derivats de *tindre*, *vindre* i *vore*, naturalment, s'han de fer derivats d'ells i no de *tenir*, *venir* i *veure*.

- Deuen usar-se, en actiu i reflexiu, els verbs assentar i sentar i no *asseure* i *seure*. *Assentar* en el sentit de descansar "*damunt les anques*" com diu pudorosament «Diccionari Català-Valencià-Balear», i *sentar* són vius en la llengua valenciana, i també en el català; i no són modernes perquè dit diccionari registra *sentar-se* en document de 1605. També les duen, naturalment, «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana».

- Entropessar ha d'usar-se en lloc d'ensopegar. Perquè és la forma viva valenciana; i també catalana meridional i occidental. És la mateixa forma clàssica conservada. *Ensopegar* és evolució (de ser paraula valenciana el pancatalanisme diria corrupció o incorrecció) de la també clàssica *encepegar*. O siga, que, a més de viva en valencià, és més correcta que la catalana.

La duen «Diccionari Català-Valencià-Balear» que la registra, precisament, en clàssics valencians: Sant Vicent Ferrer i Sor Isabel de Villena; «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana».

- Recibir i recebir són formes antigues conservades vives en el valencià. «Diccionari Català-Valencià-Balear» les du i en elles o en derivat, les registra en Sant Vicent Ferrer; «Tirant lo Blanch»; Sor Isabel de Villena; Ramon Llull; el «Recull d'e-

ximplis i miracles», etc. de principis del segle XV; i documents de 1064, de 1237 i de 1284; i Usatges de Barcelona. Les dos es troben més prop que la catalana de l'ètim llatí *recipere*. «Diccionari Escrig-Llombart», encara que no les du, sí du els derivats *recibiment*, *recibidor* i *recibo*; igualment no les du «Vocabulari Fullana» pero sí els derivats *recibiment* i *recibidor*.

ADVERBI

DE TEMPS

Hui, despus-ahir, etc. i no avui, abans-d'ahir, etc.

- Hui és la forma viva general en la llengua valenciana, i la clàssica que apareix en tots els clàssics valencians. Avui és una forma tan moderna que «Diccionari Català-Valencià-Balear» no ha pogut registrar-la en autor més antic que Jacint Verdaguer. Els valencians de la reduïda zona on es diu avui poden usar-lo pero se'ls recomana hui.

Està clar que la forma viva valenciana és de millor prosapia que la forma viva catalana. La rigorosa aplicació de l'etimologisme, hauria dut a la llengua 'normativa' hui en lloc d'avui, pero el barcelonisme podia en Fabra encara més que l'etimologisme, i en Barcelona diuen avui. De la purea de la forma valenciana hui dona idea que l'ètim llatí comú a hui i avui és *hodie*. A pesar de tot, Fabra no acceptà hui ni coexistent en avui. L'Institut d'Estudis Catalans dugué hui al diccionari normatiu el 15 de juny de 1962. ¿Ho sabien els valencians que han prescindit de hui?

Sanchis diu en sa gramàtica (p. 259): «És infundada la preveïció que mostren alguns escriptors valencians contra la forma hui, la qual és perfectament admissible en la llengua literaria».

Hui pot carregar en la u o en la i, molt important per als poetes.

Hui el duen «Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear».

- Després-ahir és la forma viva general en la llengua valenciana. Abans d'ahir i dellà-ahir són formes catalanes. «Diccionari Català-Valencià-Balear» registra *després-ahir* en document de 1462. També la duen «Diccionari Escrig-Llombart» (que la du englobada en *després-anit* i *després demà*) i «Vocabulari Fullana».
- Després-anit és la forma viva en la llengua valenciana i també en la catalana i en la mallorquina. Abans-d'ahir a la nit és una forma catalana retorçada.
- Després-demà és la forma general viva en la llengua valenciana. És, a més, forma clàssica valenciana que «Diccionari Català-Valencià-Balear» registra en Joan Esteve, precisament. Demà-passat és una forma moderna de Catalunya, on també diuen després-demà.
- Anit, és la forma general viva valenciana, i també la catalana, pero, mentres en la llengua valenciana no té més que el sentit de la nit anterior immediata, en català té també el sentit de la nit pròxima immediata.

He dit abans que *després-anit* i *després-demà* les du «Diccionari Escrig-Llombart», englobades en *després-ahir*. També les duen «Diccionari Català-Valencià-Balear» i «Vocabulari Fullana». *Anit* la duen «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» en el sentit de la nit pròxima anterior.

Observe's que de les sis designacions per al dia present i els immediats, només en *demà* coincideixen la llengua valenciana i la catalana.

PREPOSICIO

Én o ab i no amb

Ab és la forma clàssica general. *Amb* i *am* són les formes vives en l'actualitat en quasi tota Catalunya. Én és la forma viva en l'actualitat en tot el Regne de València i en la part meridional de Catalunya. Açò és afirmació del «Diccionari Català-Valencià-Balear» on d'entrada es diu: "1. EN... V. *Dialectalment, substitueix la preposició amb, a tota la regió meridional des de Tortosa a Guardamar*".

Sanchis Guarner (Gramàtica, p. 274) diu: "Encara que actualment el valencià parlat confonga els significats de les preposicions *en* i *amb* emprant-hi sempre *en*, és absolutament necessari mantindre'n la distinció dins la llengua escrita de tota mena, fins i tot en els escrits de caire popular, i que s'hi use la preposició *amb*, millor que no la forma arcaica *ab*, la qual no és gens recomanable actualment".

Observe's que Sanchis reconeix que én és la forma valenciana viva i que *ab* és l'antiga, però, al no paréixer-li bé la viva, lo llògic seria recomanar l'antiga, però esta diu que no és recomanable, i diu que s'use la forma *amb*, sense dir que és una de les formes noves de l'actual català i que no és antiga sinó moderna, sense més raó que evitar una confusió. Quan l'antònimia entre paraules homòfones i homògrafes, o només homògrafes, es destaca en la llengua escrita pels accents diacrítics. Dels que, per cert, abusa tant l'actual ortografia; inútilment, perquè hi ha paraules homòfones que, encara que foren homògrafes estaria clar que són antònimes, puix que no cabria confusió, com mon i món per ser, respectivament, pronom i substantiu. Com ho tracta el treball que precedix a «Diccionari de la Rima per Francesc Ferrer Pastor amb la col·laboració de Josep Giner» (p. XXXVII i XXXVIII). I fa, per lo manco somriure, que, a l'introduir una forma catalana en substitució d'una valenciana, es justifique per una confusió entre la subs-

tituïda valenciana i atra valenciana, quan, en canvi, en atres casos, s'introduïx la forma catalana per a substituir a una valenciana que supon una distinció que desapareix i naix una confusió. Com en el cas que acabem de vore de les formes valencianes de desinència en *-iste* per als masculins. És curiós i prova de la influència pancatalanista de l'Institut d'Estudis Catalans, sobre el «Diccionari Català-Valencià-Balear» en els últims temps de publicació que, en la primera edició del I volum, en 1930, en vida d'Alcover, a qui ajudava Moll, es diu d'entrada: "*ab, amb o am*"; i en la segona edició, en 1968, per Moll, es diu d'entrada: "*amb (i les var. ab i am)*". Fea una vintena d'anys que en Barcelona començà a funcionar el Secretariat del Diccionari, centre neuràlgic del pancatalanisme que hauria de contribuir molt a resoldre el problema econòmic del diccionari. I en eixa edició de 1968, sobre l'etimologia (de la que s'han fet moltes fantasies més que teories) ompli quasi una columna en la primera edició, sense traure l'aigua neta, sobre la rebusca que s'ha fet, principalment referida al llatí *apud*.

Lo que el meu pobre enteniment no arriba a comprendre és que no es done ni una possibilitat (una oportunitat que es diu ara) a l'etimologia referida al llatí *ab* que, com ses variants sinònimes *a* i *abs*, és preposició d'ablatiu, encara que entre les diuït significacions que poden trobar-se-li no estiga l'equivalent a *cum*. Perquè el cas és que *apud*, que per atra banda és una preposició d'acusatiu, no té en llatí el significat de *cum* més que en la Gàlia on s'identificaren *apud* i *cum* en el significat *cum*.

Lo que sí que és molt interessant és lo que, en parlar de l'etimologia diu el mencionat diccionari de què la forma *am* és una evolució de la forma *ab*, operada en la Gàlia. I pense: ¿passaria els Pirineus o naixeria al mateix temps al migdia d'ells? I és moltíssim més interessant lo que diu sobre que "*la causa d'esserse ficada una m entre la a i la b fentse amb, no és del tot*

clara; podria ésser per influència de la prep. *en* (< In), la qual es manifesta també en la conversió de *ab* en *en* que hem constatada a València". O siga: que el pedigree de *amb* i el de *en* és el mateix; i són, per lo tant, de la mateixa categoria. I açò és tan interessantíssim que, en l'edició de 1930 (d'Alcover ajudat per Moll), este artícul va firmat per Moll i, no obstant, el fragment citat se suprimí en l'edició de 1968 que, a pesar d'estar reformat el volum, segueix figurant com a d'Alcover i Moll. I, en canvi, en esta segona edició de 1968, han afegit el següent text, que no figura en la primera de 1930: "*J. Calveres va estudiar minuciosament els usos dialectals de a, en, i amb* (An. OR. I. 151-178) *J. Gulsoy ha investigat amb gran lucidesa tot el problema de l'evolució apud > ab, am, amb i l'ús valencià de en per amb* (RLiR, XXIX, 38-59)". Però explica lo que es referix a *am* i *amb* i no diu res sobre l'atra forma enunciada: *en*. Perquè seria demostrar, com es fea en l'edició de 1930, que el valencià *én* és de la mateixa entitat que el català *amb*. Lo que està clar és que *l'ab* provençal és una característica comuna de les llengües d'hoc (com el mateix *hoc*), mentres atres llengües romàniques coincideixen en el llatí *cum*: castellà, *con*; portugués, *com*; italià, *con*.

En l'edició de 1930 es llig: "...la forma fonètica més estesa és *amb* davant els mots començats ab vocal [la de 1968 diu "en vocal"] y *am* davant els començats ab consonant". "Al Regne de València y a la Ribera d'Ebre aquesta prep. s'és convertida en *en*". O siga, que reconeix *én* en pla d'igualtat a *amb*, com a formes vives actuals.

En l'edició de 1968, encara segueix reconeixent que *amb* és una forma fonètica com *ab* i *am*, i no menciona el nostre *én*. Però reconeix que és antiga puix que: "*comença a aparèixer en textos valencians del segle XV*". I sorgix la pregunta: ¿*én* és més antic que *amb*? Perquè en el volum quart, en l'article 1. EN. v, registra el següent text de Roig de Corella: "*Estava aparellat un apartament de nostra alta posada en gran abundancia de moltes*

e delicades viandes" (Obres de J. Roig de Corella, p. 209, edició de R. Miquel i Planas, Barcelona, 1913).

La conclusió és d'una claror meridiana. En la llengua valenciana no devem usar *amb* perquè, de les dos formes vives catalanes, Fabra l'haja triada per a la llengua normativa, que és la catalana, com català és l'*amb*. Ha d'acabar-se el que, així com els catalans estan dominats i actuen "*per prurit de fugir de la semblança amb el castellà*" —«Diccionari Català-Valencià-Balear» dixit—, els valencians estigam dominats i actuem per prurit d'obtindre la semblança en el català. Prurit que ha fet que la literatura valenciana destrosse la llengua valenciana. Per tant, en lloc d'*amb* hem d'usar *én*, que és indubtable i indiscutible que no és castellanisme i que és d'igual entitat, naturalea i orige que *amb*; i que és lo valencià i, per consegüent, lo que devem usar sempre. Pot usar-se *ab* en alta literatura, no solament perquè els literats gogen de llicències, sinó perquè *ab* és forma valenciana antiga que no ha tingut solució de continuïtat en l'us literari des dels inicis fins a Carles Salvador.

«Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana» també duen les dos formes *ab* i *én*; i no du la forma *amb* ni u ni atre.

GEMINACIONS

La qüestió de les geminacions és mes be pròpia de lèxic, o siga, del vocabulari, per lo que no pot donar-se una instrucció de caràcter general. Únicament faré unes advertències.

Primera. La llengua valenciana parlada fa molt poques geminacions: *dd, gg, ll, mm, nn...*; una mínima part de les de l'actual llengua escrita catalanizada. Perquè la immensa majoria de les geminacions de la llengua normativa són invencions del criteri etimologista de Fabra. Així és que, en la llengua

valenciana només s'han d'escriure les que es fan en la llengua parlada.

Segona. Mentre el vocabulari no puga resoldre tots els dubtes, aconselle observar bé la fonètica dels que parlen bé el valencià *natural* per a advertir quan fan geminacions.

Tercera. En les paraules formades per in- i una paraula començada per *m*, es fa la geminació *mm*: immoral; les formades per dit prefix i en una paraula començada per *n* es fa la geminació *nn*: innoble.

Quarta. Les grafies *tl* i *tll* no responen a la fonètica valenciana; la qual respon, en els casos que ara es fan eixes grafies, a les grafies *l*, *ll* o *gl*. La falsetat de les grafies *tl* i *tll* la reconeix el «Diccionari Català-Valencià-Balear» al registrar les diferents fonètiques. Com la reconeix Joan Coromines en «El que s'ha de saber de la llengua catalana» (p. 73), on diu: "...*ametlla* ... es pronuncia generalment *amell-lla*, i en altres bandes *amel-la*, però mai amb *t*". Com també la reconeix Sanchis Guarner en sa gramàtica citada, p. 87; on diu: "*La grafia *tl* es pronuncia en valencià com *l* doble igual que en mallorquí*". I en la p. 123: "*Pot representar-se amb el dígraf *tl* el fonema lateral alveolar doble que compareix en valencià i en mallorquí en determinades paraules populars el qual al Principat de Catalunya és lateral doble i s'escriu *tll**".

Ni «Diccionari Escrig-Llombart» ni «Vocabulari Fullana» usen dites grafies en *t*.

RADICAL

Eix- i no ex-

Cal fer en eix- quan el poble valencià ho pronuncia així; i en *ex-* quan ho pronuncia d'esta forma.

L'ortografia de Fabra prescindix de la fonètica, perquè no solament no s'ajusta a la valenciana, sinó tampoc a la catala-

na, puix que en els casos en què, segons Fabra, s'escriu *eix-*, com *eixugar* i *eixamplar*, els catalans no pronuncien la *i* sinó solament la *x*. Per tant, no solament en els casos en què els catalans escriuen ara *eix-*, com *eixugar* i *eixamplar*, per eixemple, que ara s'escriuen així, sinó els que ara, pronunciant-se en *eix-*, s'escriuen en *ex-*, com *eixecutar* i *eixemplar*, i no *executar* i *exemplar*, per eixemple, que el poble valencià els pronuncia així.

Pero *examen*, *excepció*, *exenció*, etc. que el poble pronuncia el so *cs*.

Cal advertir que els catalans pronuncien *cs* en les paraules que escriuen en *ex-* i que els valencians pronunciem *eix-*, com *exemple*.

TERMINACIÓ

-Ea i no -esa

Els noms derivats d'adjectius que ara es fan acabar en -esa, cal acabar-los en -ea, que és com fa la llengua valenciana viva; i, a més, és forma clàssica. Així, *bellea*, *noblea*, etc., i no *bellesa*, *noblesa*, etc.

«Diccionari de la Rima per Francesc Ferrer Pastor amb la col·laboració de Josep Giner» diu (p. 436): "*La forma en -ea és la normal en valencià i en la llengua antiga i respon perfectament al tractament etimològic i, a més a més, en valencià és més sentida com a més entranyablement nostrada front al castellà -eza, puix les formes en -esa sonen ací a castellanismes, però, ara per ara, en els diccionaris cal abreujar citant una sola forma*".

«Diccionari Català-Valencià-Balear» accepta, junt a les formes en -*esa*, les formes en -*ea* encara que diu que són dialectals. Però són tan clàssiques com les formes en -*esa*, i en ocasions els dona entrada a banda. «Diccionari Escrig-Llombart» accepta les dos formes; i «Vocabulari Fullana» només les formes en -*ea* perquè són les vives i les usades pels clàssics valen-

cians; veja's en «Diccionari Català-Valencià-Balear», la paraula **mansea**, que la registra en Antoni Canals.

-O i no -us, -um, etc.

El poble valencià pronuncia en -o final una sèrie de paraules noves que, al no tindre-les el valencià antic, les ha preses de llengua estranya, principalment el castellà, com és natural. Com no les tenia tampoc el català antic, per lo qual el català modern les havia preses també de la mateixa procedència que el valencià, llògicament. Es tracta de neologismes necessaris que, comprensiblement, tant el valencià com el català els pren del castellà; i el poble els conserva igual o els modifica.

Pero en el català, a l'acció del poble amo i sobirà de sa llengua, s'ha imposat una artificiositat científista en la *normalització, ordenació, regularització*, etc.

I Fabra les catalanisà, inventant unes noves, adés substituint la -o per -e, adés per -us, adés per -um, adés suprimint-la simplement. Eixemples: *metre, globus, forum, telègraf*. Cal advertir que el poble català continua dient: *metru, globu, foru i telègrafu*, segons la fonètica catalana; com els valencians continuen dient *metro, globo, foro i telègrafo*.

Totes estes paraules cal agafar-les com són en castellà i les diu el poble; igual que passa en les agafades d'atres llengües; si és que no les valencianisa el poble que és qui té dret a valencianisar-les.

Estes formes fabristes són, entre les *invencions* de Fabra, de les més absurdes i, a més, ridícules i pintoresques; sobre tot les acabades en -us. I al propi Fabra li parà l'ímpetu inventar alguna paraula castellana, com *casino*, que no l'alterà i la deixà en sa forma castellana pura. Segurament no li sonà be ni *casine*, ni *casinus*, ni *casnum*, ni *casín*.

Cal advertir que la terminació en -o no és estranya al valencià, que ne té moltes, una part d'elles àrabs o mossàrabs. Com

també té el català paraules en -o final, com la també valenciana *carro* que, segurament, respectà Fabra per no procedir del castellà (allò del prurit) sinó del gàlic.

Naturalment, cal deixar l'acabament en -us i -um en les paraules que són la mateixa paraula llatina com *omnibus* i *referendum*.

-Is i no -i

El final de moltes paraules d'orige científic, que Fabra les fa acabar en -i, saltant-se en este cas son etimologisme, *per prurit de fugir de la semblança amb el castellà, cal escriure-lo en valencià -is* i no per l'etimologia sinó perquè és la forma viva, o siga, la suprema raó lingüística. Així, *anàlisis, psicosis, hipòtesis, dièresis, tesis, oasis*, que resulten ser, a més de vives, les més pures perquè són les mateixes paraules gregues o llatines.

He d'advertir que, respecte l'últim eixemple posat, «Diccionari Català-Valencià-Balear» es rebela contra el capricho fabriste i diu d'entrada: "*Oasi* o *oasis*". I és que la supressió d'eixa s constituïx u dels casos més absurts del dit *prurit* en l'*ordenació* de la llengua catalana.

TRACTAMENTS

Don i no en

Don és antiquíssim. Pot trobar-se fàcilment perquè apareix a cada moment en les cròniques: de Don Jaume, de Muntaner, de Desclot i de Pere el Cerimoniós; i es troba registrada també per «Diccionari Català-Valencià-Balear» en Ramon Llull i en documents dels segles XIV i XV.

Don i *donya* són les formes vives en el Regne de València, així com en Mallorca i en Catalunya, pero, no obstant, el Diccionari Fabra no vol saber-ne res.

«Diccionari Escrig-Llombart», «Vocabulari Fullana» i «Diccionari Català-Valencià-Balear» duen les tres paraules: *don, donya*, que són les actualment vives, i l'antiga *dona* abandonada pel poble, naturalment, per la llei de distinció del principi d'harmonia de l'evolució dels idiomes.

SUBSTITUCIONS DE PARAULES

Hi ha unes substitucions lèxiques molt importants per a la descatalanisació de la llengua valenciana, i són les següents: *Àdhuc*, per: *encara, inclús, també, igualment, fins*. *Car*, per: *perquè, puix que*. *Doncs*, per: *per tant, per consegüent, així que*. *Hom*, per: *es, se*. *Malgrat*, per: *no obstant, encara que, a pesar de, sobre-tot* i pel modisme valencià *més que*. *Quelcom*, per: *alguna cosa*. *Tothom*, per: *tots, tot el món, tot lo món* (esta última es troba en texts antics de l'època clàssica).

Totes estes paraules són inexistents totalment en la llengua parlada. A més són llegendes i dures, i açò podria explicar la seua falta en el lèxic valencià, d'on el nostre poble les hauria eliminades per la llei d'eufonia, del principi d'harmonia, en l'evolució dels idiomes.

MODISMES

Cal prescindir totalment dels modismes catalans, tan usats ara, com, per citar alguns, *ara com ara, si més no, tot just, tots plegats, per bé que, de debò*, els que la majoria, per no dominar el català, usen moltes vegades sense saber, i, en ocasions, de tant com no li van fan riure.

S'han de substituir pels modismes valencians si n'hi ha equivalents; i si no, dient lo que es vullga dir sense frase feta, lo que ara farien els que els usen si no hagueren patit la catalanisació.

DENOMINACIONS

Mare de Deu dels Desamparats i no Desemparats

Desamparar i amparar són les formes vives valencianes, i les que duen «Diccionari Escrig-Llombart» i «Vocabulari Fullana». I no són formes modernes, sinó ben antigues. «Diccionari Català-Valencià-Balear» també les du i diu en *emparar*: «*ant. escrit també amparar*». I registra *desamparar* en la crònica de Pere el del Punyalet; i *amparar* en Lo Somni, de Bernat Metge i en Vita Christi, de Sor Isabel de Villena.

A estes paraules, en temps antics cal advertir que se'ls donaven diversos sentits, encara que només hi ha un ètim: *imparare*.

Consegüentment en valencià cal usar les formes *ampar* i *desampar* i no *empar* i *desempar*.

Ací es tracta d'una catalanisació que, a més d'absurda com totes, és de les més estúpides al pretendre que els valencians escrigam i digam *desemparats* quan els catalans orientals (els de Barcelona que són els que manen) en realitat diuen *desamparats* més be que *desemparats* al pronunciar neutres totes les *e*. Qui no ho haja oït directament de llavis catalans, pot comprovar-ho en «Diccionari Català-Valencià-Balear» en la fonètica que posa a la paraula *desemparar*.

Precisament, referit també a una advocació de la Mare de Déu, cal advertir que, com a la Mare de Déu de Montserrat els catalans li diuen, carinyosament (com els valencians geperudeta a la dels Desamparats), *morena* i *moreneta*, Fabra acceptà per al diccionari *normatiu* esta paraula que, encara que antiga, és castellanisme i no clàssica com les valencianes *amparar* i *desamparar*.

I, a més, hi ha un aspecte sentimental en esta catalanisació que afecta, desfigurant-la, a una denominació que els valencians sentim profundament cordialíssima; i ferix la sensibilitat de l'ànima valenciana en un fondo sentiment d'amor.

Micalet i no Miquelet

És una paraula important per la significació sentimental i representativa que té el campanar de la Seu de València que du este nom. A més de la que té el diminutiu com a onomàstic. I, en últim terme, referit al soldat català de les tropes que vingueren en ajuda dels maulets.

Al campanar li diuen *Micalet* com a diminutiu afectuós, i potser un tant irònic pel volum de la torre, en sinècdoke, per haver-se batejat la campana major com a *Miquel*. I des de ben antic, des del mateix segle XV en què naix el Micalet, tinc registrats texts on se li diu Micalet i no Miquelet, pel poble que és qui té dret a fer l'idioma i posar noms a les seues coses, sense ajustar-se a raons filològiques ni a atres científicismes.

Com a diminutiu de l'onomàstic no pot tindre menor antiqor que la que té com a nom del campanar. I un diminutiu (els que, a més dels afectius, tant prodiga la llengua valenciana), com a nom afectuós, principalment infantil, encara està manco subjecte al científicisme que la llengua en general. I encara manco en l'actualitat que no té prou éen els diminutius i prodiga els onomàstics afectuosos inventats.

En quant al citat soldat català, se li diria *Micalet* per ser el diminutiu valencià i el nom del campanar i inclús potser perquè s'ho dien ells; que els catalans ara també pronuncien Micalet, o *e* vocal anterior mixta, no arredonida, com diuen els científics, a lo que sempre han escrit *a* els catalans, abans de Fabra.

La substitució de Micalet per Miquelet és un absurd més de la intromissió que, disfressada d'erudició i científicisme, fa el pancatalanisme en la llengua valenciana. La llengua és com vol el poble i el diminutiu més encara. Si ve de Miquel o d'una antiga arrel en Mica-, més aïna Micha-: *Michael* com (fàcil comprovació) du «Diccionari Català-Valencià-Balear»; o si l'ha tret el poble de *Miquel* de forma anticientífica per irregu-

lar, és igual. És *Micalet* perquè el poble, amo de sa llengua, ho vol així, encara que per als científics faça *errors*. Per això, voler impondre *Miquelet* en lloc de *Micalet* per ser el primer el diminutiu *científic*, és tan absurd com seria pretendre corregir totes les formes irregulars de la llengua, per unes científicament regulars. El poble té dret a fer en la llengua lo que els científics diuen *errors*. I resulta incomprensible que, ara que impera la democràcia, se li negue al poble lo que ningun despotisme no li ha negat mai.

¿I quin femení correspon a *Miquelet*? Potser ho puguem dir en l'Ajuntament de València el o els causants de què en les rajoletes del nom del carrer s'haja posat ara *Miquelet*. No seria estrany que estos *puristes científics* respecte a la llengua valenciana, facen igual en la castellana i, en les rajoletes en castellà, substituïxquen el diminutiu castellà *anticientífic* de *Miguelete* pel *científic* de *Miguelito*.

¿Saben en l'Ajuntament que, en la documentació municipal, li diuen Micalet des de fa segles, com, per eixemple, en un acort dels jurats referent a la celebració de la processó del Corpus de 1603? (Cfr. Salvador Carreres Zacarés, Las Rocas, p. 4, Excmo. Ayuntamiento de Valencia, 1957).

La prova de què l'interés per la imposició de la paraula *Miquelet* és per la significació valenciana del campanar que al pancatalanisme interessa atacar, és que hi ha el mateix error en Vicantet que segons els defensors del '*científic*' *Miquelet* deuria ser *Vicentet*. Potser que els pancatalanistes no vullguen saber res d'açò per lo que els catalans senten (simpatia no) per San Vicent Ferrer per allò que Doménech i Montaner digué de "*la iniquitat de Casp*". O potser també haurien de començar per impondre l'onomàstic català, que en llengua valenciana és diferent: *Vicent* i *Viceng*, i la catalanisació completa seria: *Vicenç*, *Vicença*, *Vicencet*, *Vicenceta*. Tan absurd com *Miquelet*.